

NOWE WYDANIE TEORII WIDZENIA

Co warunkuje sposób, w jaki postrzegamy rzeczywistość? Dlaczego starożytni Grecy ujmowali świat inaczej niż dwudziestowieczni artyści awangardowi? I co to jest realizm? Te kluczowe dla estetyki zagadnienia omawia w swojej *Teorii widzenia* Władysław Strzemiński.

Wydane po raz pierwszy w 1958 i wznowione przez Muzeum Sztuki w Łodzi w br. dzieło to zbiór wykładów z historii sztuki wygłoszonych przez artystę, zanim został zwolniony przez władze PRL z Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych z powodu nieprzestrzegania kanonów socrealizmu. Edycja, która pojawia się dokładnie po 60. latach od momentu pierwszego upublicznienia (na wspólnej wystawie Kobro i Strzemińskiego w Łodzi), jest pierwszym krytycznym opracowaniem jednej z najważniejszych prac teoretycznych w historii polskiego modernizmu. Po raz pierwszy uzupełniona została o tekst **Widzenie impresjonistów** oraz **kolorowe reprodukcje** (w pierwszym wydaniu były czarno-białe ilustracje). Jak zaznacza autorka wstępu redaktorskiego prof. Iwona Luba, „nowe opracowanie służy umiejscowieniu *Teorii widzenia* w historii sztuki i teorii sztuki XX wieku oraz zaprezentowaniu jej w szerokim kontekście kulturowym i historycznym”.

W książce Strzemiński podsumował teoretycznie swą działalność artystyczną i refleksję estetyczną. Jego teoria wychodzi z założenia, że nasz obraz świata nieustannie ewoluuje, sposoby, w jaki na niego patrzymy, zmieniają się i narastają, a decydujący wpływ mają na to warunki zewnętrzne: doświadczenie historyczne, podłoże kulturowe i społeczne. „W procesie widzenia nie to jest ważne, co mechanicznie chwytą oko, lecz to, co człowiek uświadamia sobie ze swego widzenia” – twierdzi najważniejszy polski artysta awangardowy. Dzięki analizie bodźców wzrokowych, ich uogólnieniu i sprawdzeniu powstaje bowiem świadomość wzrokowa, rozwój widzenia zaś odbywa się na dwóch płaszczyznach – wskutek biologicznej ewolucji oraz zmian w sposobie postrzegania rzeczywistości przez człowieka. I właśnie dlatego w każdej epoce pojawiają się właściwe jej – i odmienne od epok poprzednich – postrzeganie rzeczywistości i praktyka artystyczna.

Teoria widzenia to owoc długoletniej refleksji Strzemińskiego i niezwykle świadectwo teoretycznej świadomości artysty, który na trwałe wpłynął na rozwój sztuk plastycznych. To dzieło, które uczy patrzeć na zmiany artystycznej percepcji w czasie, wyjaśnia zależności między ewolucją społeczeństwa a zmianami zachodzącymi w sztuce. Jeszcze w tym roku nakładem Muzeum Sztuki ukaże się także pierwsze anglojęzyczne tłumaczenie tego nowatorskiego dzieła, do tej pory nie dość rozpoznanego na świecie.